

Savižudybių pateikimas pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1994 ir 1996 metais

Danutė Gailienė

Socialinių moklų daktarė, docentė,
Vilniaus universiteto
Klinikinės ir socialinės psichologijos katedra,
Didlaukio g. 47, LT-2057 Vilnius,
Tel./faks. 76 25 71, 76 18 90
El. paštas daga@pub. osf/lt

Jelena Trofimova

Psichologijos magistrantė,
Vilniaus universiteto
Klinikinės ir socialinės psichologijos katedra,
Didlaukio g. 47,
LT-2057 Vilnius

Suicidologiniais tyrimais įrodyta, kad savižudiškas elgesys gali būti perduodamas modeliavimo būdu (Baron, Reiss, 1985; Schmidtke, Häfner, 1988 ir kt.). Savižudiško elgesio modelius labai dažnai pateikia spauda. Daugėjant publikacijų apie savižudybes, didėja ir imitacijos efekto tikimybė. Įvairių savižudybės atvejų aprašymų pobūdis ne tik atspindi visuomenėje vyraujančias nuostatas savižudybės atžvilgiu, bet ir formuoja jas. Tie aprašymai yra krašto suicidiškos kultūros dalis (Fekete, 1998).

Po vaizdingai, plačiai, sensacingai spaudoje aprašytų savižudybės atvejų dažnai padaugėja ir savižudybių (Phillips, 1974; Baron, Reiss, 1985 ir kt.). Kita vertus, sumažėjus savižudybių aprašymų spaudoje, sumažėja ir savižudybių. J. Motto (1970), pavyzdžiui, nustatė, kad per 268 dienas trukusį laikraščių streiką Detroite akivaizdžiai sumažėjo savižudybių, o po streiko jų vėl padaugėjo.

Tačiau pastarųjų metų tyrimai rodo, kad spaudos skatinamas imitacijos efektas priklauso ne tiek nuo straipsnių apie savižudybes kie-

čio, kiek nuo juose pateikiamų savižudiško elgesio vertinimų, nuo savižudybės aprašinėjimo ypatumų, kurie daro savižudybę itin patrauklią ir skatina imitacijos efektą. Svarbūs yra ir formalieji (straipsnio forma, pozicija, nuotraukų pateikimas, antraštės dydis ir pan.), ir turinio (kaip aiškinamas savižudiškas poelgis, kaip jis vertinamas, kiek dėmesio skiriama savižudybių prevencijai ir pagalbai) aspektai (Michel, Frey, Valach, 1998; Schmidtke, Fricke, 1998).

Išskirtos imitacijos efektą skatinančios ir jį minimizuojančios publikacijų apie savižudybes charakteristikos (Sonneck, Etzersdorfer, Nagel-Kuess, 1993; JAV Sveikatos organizacijų rekomendacijos, 1991). Sensacingi, iliustruoti nuotraukomis (jos gali būti ir dramatinizuojančios – laidotuvės, nusizudymo vieta, savižudžio kambarys, – ir patrauklios – jauno, gražaus savižudžio, jo šeimos narių), dėmesį patraukiančiomis, matomiausiose vietose išspausdintomis antraštėmis (jose dažniausiai yra žodis „savižudybė“), detalai vaizduojantys savižudybės metodą, dramatiški, romantiški aprašymai, sa-

vižudybės pateikimas kaip paslaptingo ar net herojiško poelgio arba vienpusiškas vaizdavimas kaip neišvengiamos išeities kokioje nors situacijoje skatina savižudybės imitaciją. Pamegdžiojimo tikimybę mažina santūrūs, objektyvūs pranešimai, taip pat tokios publikacijos, kuriose kartu su įvykio aprašymu suteikiama ir informacijos apie tai, kaip atpažinti gresiančią savižudybę, kaip tada elgtis, kokios pagalbos ir kur žmonės gali gauti, rašoma apie žmones, kurie įveikė krizes ir atsispyrė norui nusižudyti, stiprinama neigiama nuostata savižudybės atžvilgiu, pabrėžiami neigiami savižudybės padariniai.

Pasaulinės sveikatos organizacijos rekomendacijose dėl pagrindinių savižudybių prevencijos kryptių viena iš šešių svarbiausių priemonių nurodomas būtinumas siekti, kad žiniasklaidoje mažėtų savižudybės imitaciją skatinančių veiksnių (WHO, 1993).

Šalyse, kur savižudybių daug – pavyzdžiui, Vengrijoje, Lietuvoje, – jos dažniau aprašinėjamos kaip tragedija, sensacija, dažniau naudojami moralizuojančio ir herojizuojančio pobūdžio apibūdinimai, o šalyse, kur savižudybių nedaug, – pavyzdžiui, Vokietijoje, Austrijoje, – aprašymai dažniau yra santūrūs, savižudybė vertinama kaip psichinio sutrikimo, psichologinės krizės padarinys (Fekete, Schmidtke, Etzersdorfer, Gailienė, 1997). Panašios tendencijos būdingos ir JAV, Japonijos spaudai, kur savižudybių rodikliai taip pat daugiau nei dvigubai mažesni už Lietuvos (Fekete, 1998).

Yra duomenų, kad pasikeitus savižudybių pateikimui žiniasklaidos priemonėse, sumažėja ir savižudybių. 1984 m. staiga buvo labai padaugėję savižudybių Vienos metro po to, kai spaudoje jos pradėtos itin dramatiškai ir skandalingai aprašinėti. Austrijos Savižudybių prevencijos, krizių įveikimo ir konfliktų sprendi-

mo asociacija išanalizavo tas publikacijas ir pateikė žurnalistams rekomendacijas, kaip išvengti imitacijos efekto. Spaudos tonas pasikeitė – atsisakyta skandalingų ir dramatiškų publikacijų apie savižudybes. Savižudybių Vienos metro staiga sumažėjo net 60 proc., šiek tiek sumažėjo ir bendras savižudybių skaičius visoje Vienoje (Sonneck, Etzersdorfer, Nagel-Kuess, 1993). Šveicarijoje po panašios suicidologų akcijos, siekiančios informuoti žurnalistus apie imitacijos efekto pavojų, pranešimų apie savižudybes spaudoje padaugėjo, bet pasikeitė aprašymų kokybė – žymiai sumažėjo savižudybes skatinančių veiksnių (Michel, Frey, Valach, 1998). Vengrijoje per savižudybių mažėjimo dešimtmetį sumažėjo savižudybes skatinančių veiksnių spaudoje. Per tą patį laiką šalyse, kur savižudybių skaičius yra nuolat mažas, – Vokietijoje, Austrijoje – spaudos pranešimų apie savižudybes pobūdis iš esmės nepasikeitė (Fekete ir kt. 1997).

Tyrimo tikslas

Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo smarkiai daugėjo ir savižudžių, ir jų aprašymų spaudoje. Nuo 1991 iki 1994 metų publikacijų apie savižudybes trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose padaugėjo 20 kartų (savižudybių – 1,4 karto) (Gailienė, 1996c). Visos 1994 metų trijų pagrindinių Lietuvos dienraščių publikacijos apie savižudybes buvo išanalizuotos ir įvertintos galimo imitacijos efekto skatinimo požiūriu. Apie šios analizės rezultatus žurnalistai buvo plačiai informuoti – skelbti populiarūs straipsniai ir interviu, išleista atmintinė žurnalistams, surengtas seminaras ir pan. (Gailienė, Ivanova, Keturakis, 1995; Gailienė, 1996a, b). Žurnalistams siekta paaiškinti, kad tam tikri publikacijų apie savižudybes ypatumai

kai kuriuos žmones gali pastūmėti į savižudybę, ir buvo skatinama kreipti daugiau dėmesio į imitacijos tikimybę mažinančius veiksnius.

Šio tyrimo tikslas – įvertinti galimą tokios akcijos poveikį, nustatyti, ar pasikeitė savižudybių pateikimo pobūdis trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1996 metais, lyginant su 1994 metais.

Tyrimo metodas

Buvo surinkti ir išanalizuoti visi straipsniai apie savižudybes, išspausdinti trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose – „Lietuvos ryte“, „Lietuvos aide“ ir „Respublikoje“ – 1994 ir 1996 metais.

Kiekviena publikacija buvo vertinama pagal schemą, naudotą tarptautiniame tyrime, lyginant skirtingų šalių publikacijų apie savižudybes ypatumus (Fekete, Schmidtko, Etzersdorfer, Gailienė, 1997). Schemą sudarė keturios grupės požymių:

1. **Formalieji požymiai** (kuriame laikraščio puslapyje spausdinama, ar yra žodis „savižudybė“ straipsnio pavadinime, ar iliustruotas nuotraukomis).

2. **Turinys** (kas aprašoma – savižudybė ar mėginimas nusizudyti, išplėstinė savižudybė, įžymybės savižudybė; ar nurodomas savižudybės būdas, veikėjo duomenys; ar pateikiamos objektyvios žinios, pagalbos galimybės).

3. **Savižudiško poelgio vertinimas** (iš viso nevertinama, ar vertinama kaip politinis protestas, sensacija, tragedija, psichinio sutrikimo padarinys, racionalus poelgis, nusikaltėlio poelgis, ar nurodomi teigiami arba neigiami šio poelgio padariniai).

4. **Aprašymo stilius** (ar santūrus, objektyvus, aiškus, ar romantizuojantis, heroizuojantis ir pan.).

Iš viso vertinimo schemoje 27 požymiai. Apskaičiuotas visų įvertinimų procentinis pasiskirstymas 1994 ir 1996 metais. Įvertinti ryšiai tarp atskirų požymių, naudojant χ^2 nepriklausomybės kriterijų (SPSS).

Rezultatai

1994 ir 1996 metais trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose – „Lietuvos ryte“, „Lietuvos aide“ ir „Respublikoje“ – paskelbtos 588 publikacijos apie savižudybes. Duomenys apie jų pasiskirstymą pateikiami 1 lentelėje.

Kaip matome iš 1 lentelės, visi trys pagrindiniai Lietuvos dienraščiai 1996 metais apie savižudybes rašė daug dažniau nei 1994-aisiais: iš viso tokių publikacijų 1996-aisiais padaugėjo 1,7 karto, labiausiai – „Lietuvos ryte“ (1,9 karto), kiek mažiau – „Lietuvos aide“ (1,7 karto), mažiausiai – „Respublikoje“ (1,6 karto).

2 lentelėje pateikti duomenys apie savižudybės atvejų pateikimo ypatumus 1994 ir 1996 metais.

1 lentelė. Straipsnių apie savižudybes skaičius trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1994 ir 1996 metais

Lietuvos rytas			Lietuvos aidas			Respublika			Iš viso:		
1994 m.	1996 m.	Pokytis, %	1994 m.	1996 m.	Pokytis, %	1994 m.	1996 m.	Pokytis, %	1994 m.	1996 m.	Pokytis, %
79	154	94,9	54	92	70,4	81	128	58,1	214	374	74,7

2 lentelė. Savizudybės atvejų pateikimo pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1994 ir 1996 m. vertinamųjų požymių dažnumas, procentais

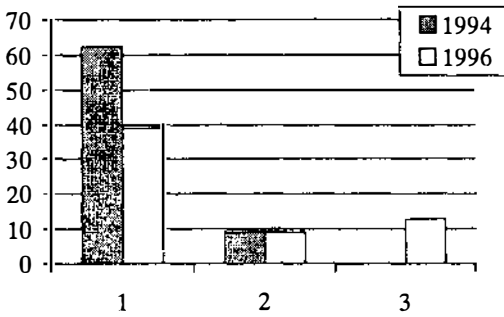
		Lietuvos aidas		Lietuvos rytas		Respublika		Visi dienraščiai			
		1994	1996	1994	1996	1994	1996	1994	1996		
Formalieji požymiai	1	„Savizudybė“ ar pan. straipsnio pavadinime		48,1	25	73,4	53,9	55,6	29,7	62,6	38,5
	2	Straipsnis ar jo anotacija pirmame puslapyje		3,7	2,2	10,1	10,4	2,4	15,6	6,3	9,6
	3	Straipsnis su nuotraukomis		–	6,5	–	14,9	–	17,2	–	13,6
Publikacijos turinys	4	Savizudybė		88,9	58,7	91,1	64,3	74,1	66,4	84,1	63,6
	5	Mėginimas, ketinimas nusižudyti		11,1	41,3	8,86	35,7	23,5	32	15	35,8
	6	Išplėstinė savizudybė		9,3	8,7	7,6	9,7	6,2	7,8	7,8	8,8
	7	Įžymybės savizudybė		16,7	5,4	13,9	9,1	8,6	7,8	13,1	7,8
	8	Aprašomas savizudybės būdas		57,4	93,5	51,8	92,9	40,7	89,1	51	91,7
	9	Nurodomi veikėjo duomenys		61,1	80,4	37,9	78,6	29,6	74,2	38,3	77,5
	10	Statistiniai, mokslinių tyrimų duomenys		14,8	2,2	10,1	1,9	16	4,7	14,1	2,9
Savizudiško poelgio vertinimas	11	Prevencija, pagalba, alternatyvos, ženklai		1,8	2,2	5,06	0,6	3,7	5,5	3,9	2,7
	12	Nevertinama		11,1	44,6	8,9	47,4	9,9	40,6	10,2	44,4
	13	Politinis protestas		13	4,3	5,06	7,8	–	7	5,3	6,7
	14	Sensacija		–	5,4	5,06	12,3	3,7	10,2	3,4	9,9
	15	Tragedija		37	7,6	7,6	13	23,5	18	21,8	13,4
	16	Moralizavimas		3,7	5,4	1,2	8,4	–	12,5	1,9	9,1
	17	Nubaudė save		–	3,3	–	1,9	–	2,3	–	2,4
	18	Numenkinimas, nuvertinimas		–	4,3	–	3,9	3,7	4,7	1,9	4,3
	19	Racionali savizudybė		1,8	–	–	–	2,5	2,5	1,9	0,5
	20	Psichiatrizacija		7,4	3,3	3,8	5,2	–	7,8	3,4	5,6
	21	Kriminalizacija		1,8	28,3	15,1	18,2	13,6	18,8	11,7	20,9
Aprašymo stilius	22	Neigiami padariniai		–	5,4	–	5,8	–	7	–	6,1
	23	Teigiami padariniai		11,1	–	7,6	1,9	11,1	1,6	10,2	1,3
	24	Santūriai, objektyviai, aiškiai		72,3	81,5	55,8	78,6	64,2	71,9	61,7	77
Aprašymo stilius	25	Miglotai, ambivalentiškai		3,7	3,3	16,4	7,1	2,5	6,3	8,3	5,9
	26	Netiesiogiai, aliuzijos į savizudybę		11,1	9,8	11,4	3,9	21	10,9	15,5	7,8
	27	Romantizuojama, heroizuojama		12,9	5,4	16,4	10,4	12,3	10,2	14,6	9,1

Formalieji straipsnių požymiai

Iš 2 lentelės matome, kad 1996 m. 38,5% straipsnių pavadinimuose buvo vartojamas žodis „savizudybė“: „Lietuvos ryte“ publikacijų tokiais pa-

vadinimais buvo net 53,9% (nuo bendro straipsnių apie savizudybes „Lietuvos ryte“ kiekio), „Respublikoje“ – 29,7%, „Lietuvos aido“ – 25%.

6,3% straipsnių arba jų anotacijų buvo pateikti pirmame laikraščio puslapyje. Daugiau-

- 1 – „savizudybė“ ir pan. straipsnio pavadinime
 2 – straipsnis pirmame puslapyje
 3 – straipsnis su nuotraukomis

1 pav. Straipsnių apie savizudybes pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1994 ir 1996 m. formaliųjų požymių pasiskirstymas

siai apie savizudybes pirmajame puslapyje rašė „Respublika“ – 15,6% straipsnių („Lietuvos ryte“ – 10,1%, „Lietuvos aide“ – 3,7%).

13,6% straipsnių buvo su nuotraukomis, vienaip ar kitaip susijusiomis su straipsnio veikėju. „Respublikoje“ tokių straipsnių buvo 17,2%, „Lietuvos ryte“ – 10,1%, „Lietuvos aide“ – 3,7%.

Lyginant su 1994-aisiais, 1996 metais 24,1% sumažėjo straipsnių, kurių pavadinime yra žodis „savizudybė“ ir kiti žodžiai, tiesiogiai nurodantys savizudybę (1 pav.). Šiek tiek (3,3%) padidėjo bendras skaičius straipsnių apie savizudybes arba jų anotacijų, pateikiamų pirmajame laikraščio puslapyje (dėl to, kad jų žymiai, net 13,2%, padaugėjo „Respublikoje“, nes „Lietuvos aide“ tokių publikacijų 1,5% sumažėjo, o „Lietuvos ryte“ jų kiekis nepasikeitė). Apie 13% straipsnių buvo su nuotraukomis.

Straipsnių turinio ypatumai

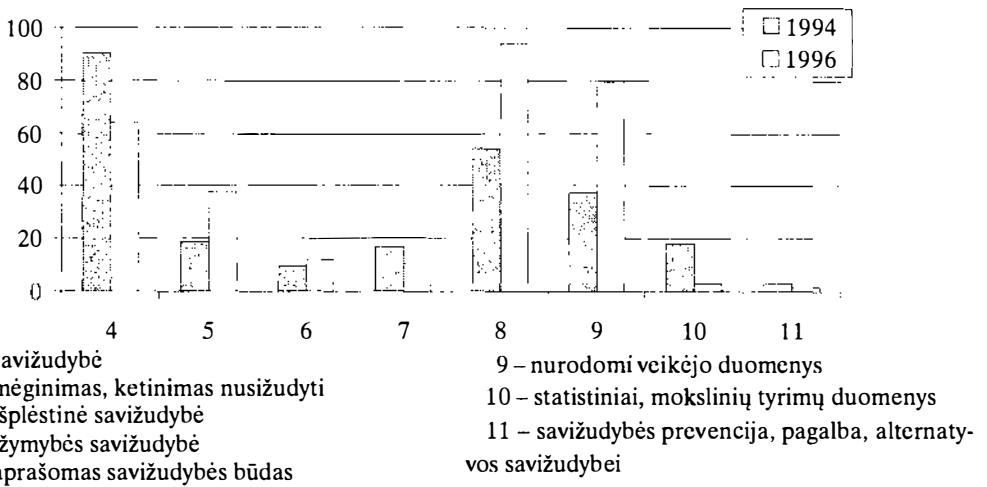
1996 metų laikraščiai daugiausiai aprašinėjo įvykusias savizudybes (63,6% publikacijų), apie mėginimus arba ketinimus nusižudyti ra-

šė dvigubai rečiau (35,8%), nors mėginimų nusižudyti būna maždaug dešimtį kartų daugiau nei savizudybių. 2 lentelėje taip pat matome, kad 7,8% straipsnių tais metais buvo aprašomos išplėstinės savizudybės („*Patėvis nužudė podukrą ir pats pasikorė*“, „*Dvylikmečių draugystė baigėsi šuoliu nuo daugiaaukščio*“). Visi laikraščiai apie tai rašė vienodai dažnai: „Lietuvos rytas“ – 9,7% straipsnių, „Lietuvos aidas“ – 8,7%, „Respublika“ – 7,8%. Panašiai buvo rašoma ir apie įžymybės savizudybę – 7,8% straipsnių („Lietuvos ryte“ – 9,1%, „Respublikoje“ – 7,8%, „Lietuvos aide“ – 5,4%).

Kaip matome iš 2 pav., 1996 metais žymiai (net 41,3%) padaugėjo straipsnių, kuriuose aprašomas savizudybės būdas („Respublikoje“ 1996 metais savizudybės būdo aprašymai pateikiami 48,4% dažniau, „Lietuvos ryte“ – 48,1% dažniau, „Lietuvos aide“ – 36,1% dažniau). Iš viso 93,5% „Lietuvos aidas“, 92,9% „Lietuvos ryte“ ir 89,1% „Respublikos“ publikacijų apie savizudybes nurodomas ir savizudybės būdas (žr. 2 lentelę). Savizudybės būdo aprašymo ypatumai parodyti 3 lentelėje.

Iš 3 lentelės matome, kad 48,5% atvejų publikacijose tik nurodomas savizudybės metodas (susizalojimas, pasikorimas ir pan.). 51,5% atvejų detalai aprašomas savizudybės būdas: „Lietuvos ryte“ – 51%, „Respublikoje“ – 54,4%, „Lietuvos aide“ – 48,2%. Pavyzdžiui: „...jis suplėšė į juostas savo čiužinį, surišo virvę ir sulaukęs, kol žmonės sumigo...“, „...nusižudė gulėdamas lovoje. Prie jos galo pririšo iš kojinių padarytą virvę. Ant lovos galo užmetė rankšluostį, kad nesimatytų virvės. Atsigulęs ant pilvo, kilpą užsinėrė ant kaklo“, „...berniukas išgėrė 20–30 „Finlepsin“ tablečių“.

1996 m. taip pat dvigubai padaugėjo straipsnių, kuriuose nurodomi veikėjo duomenys – vardas, pavardė, gyvenamoji vieta ir pan. (2 pav.).

2 pav. Straipsnių apie savižudybes pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose 1994 ir 1996 m. turinys

3 lentelė. Savižudybės būdo aprašymo variantai pagrindinių Lietuvos dienraščių straipsniuose apie savižudybes 1996 m.

	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Nurodomas savižudybės būdas	49%	45,6%	51,8%	48,5%
Detaliai aprašoma, kaip buvo atlikta savižudybė	51%	54,4%	48,2%	51,5%
Bendras publikacijų skaičius	143	114	85	342

Itin sumažėjo (11,2%) straipsnių su objektyviais statistiniais ir mokslinių tyrimų duomenimis („Respublikoje“ – 11,3%, „Lietuvos aide“ – 13,6%, „Lietuvos ryte“ – 8,2%), nors jų ir 1994 metais buvo mažai (15% straipsnių).

1996-ųjų spaudoje beveik visiškai išnyko publikacijos, kuriose būtų kalbama apie savižudybių prevenciją, alternatyvas savižudybei, galimą pagalbą.

Savižudiško poelgio vertinimai

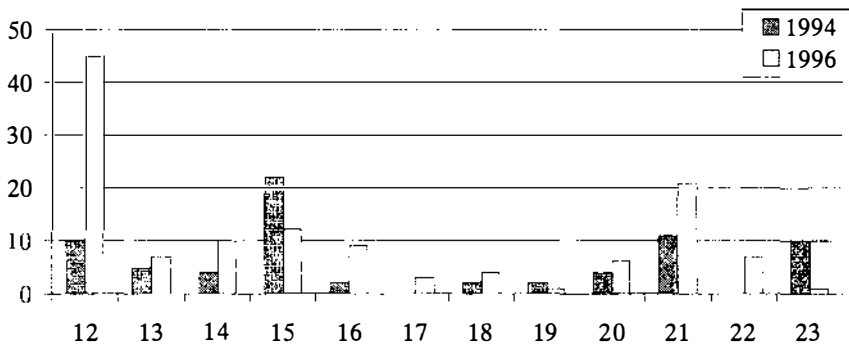
1996 metais pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose savižudybės poelgis nebuvo niekaip vertinamas 44,4% publikacijų (2 lent.). Kitais

atvejais – 55,6% straipsnių – savižudybė buvo vertinama labai įvairiai.

Dažniausiai pasitaikantis vertinimas – kriminalizacija, t. y. nusikaltimą įvykdžiusių žmonių savižudybės – buvo 20,9% straipsnių. „Lietuvos aide“ straipsnių su tokiu vertinimu buvo 28,3%, „Respublikoje“ 18,8%, „Lietuvos ryte“ 18,2%.

3 pav. parodyta, kaip pasikeitė savižudiško poelgio vertinimų santykis 1996 metų publikacijose, lyginant su 1994 m.

Matome, kad nikaip nevertinančių savižudiško poelgio publikacijų nuo 1994 metų padaugėjo net 34,2%. Straipsnių apie nusikaltimą įvykdžiusių žmonių savižudybes („kriminalizacija“) padaugėjo 9,2%.

12 – nevertinama

13 – politinis protestas

14 – sensacija

15 – tragedija

16 – moralizavimas

17 – nubaudė save

18 – numenkinimas, nuvertinimas

19 – racionali savižudybė

20 – psichiatrizacija

21 – kriminalizacija

22 – neigiami savižudybės padariniai

23 – teigiami savižudybės padariniai

3 pav. Savižudiško poelgio vertinimai 1994 ir 1996 m. pagrindinių Lietuvos dienraščių publikacijose

Straipsnių, kuriuose savižudybė aprašoma kaip tragedija, 1996 m. buvo 13,4%: „Respublikoje“ – 18%, „Lietuvos ryte“ – 13%, „Lietuvos aide“ – 7,6% (pvz., „Tragedija prieš išleistas: abiturientę sugniuždė egzaminų įtampa“). Nuo 1994 m. tokių vertinimų sumažėjo 8,4%.

Tačiau 7,2% padaugėjo moralizuojančių straipsnių apie savižudybę (iš viso tokios publikacijos sudarė 9,1%). „Respublikoje“ jų buvo daugiausia – 12,5%, „Lietuvos ryte“ – 8,4%, „Lietuvos aide“ – 5,4%. Pavyzdžiui: „...nusižudžiusiojo draugas lyg nujausdamas rašė: „...žmogus šiandien niekur neranda prieglobsčio, nebežino kokių pavidalu egzistuoti. Kažkas baisesnis veriasi pačiose žmogiškosios vertybės gelmėse“; „Grožis buvo tavo gyvenimo credo. Ir gražus taisyklingas gyvenimas – be apgaulės, niekšybės ir smurto. Tačiau tokio nėra. Todėl išėjai...“

7,9% straipsnių 1996 metais savižudybes pateikė kaip sensacijas. Nuo 1994 metų tokių publikacijų padaugėjo 4,5%. „Lietuvos ryte“ 1996 m. sensacingų pranešimų buvo 12,3%,

„Respublikoje“ – 10,2%, „Lietuvos aide“ – 5,4% (pvz., „...žmogus kaip Kristus aukosis už padarytas skriaudas. Reiškiny, neturintis pasaulinių analogų“).

Šiek tiek (1,4%) padaugėjo straipsnių, kuriuose rašoma apie savižudybes kaip apie politinį protestą. 1996 metais jie sudarė 6,7%. „Lietuvos ryte“ tokių straipsnių buvo 7,8%, „Respublikoje“ – 7%, „Lietuvos aide“ – 4,3%.

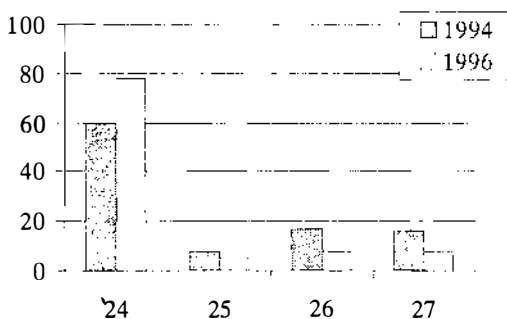
5,6% straipsnių 1996 metais savižudybė buvo vertinama kaip psichinio sutrikimo padarinys. „Respublikoje“ tokių straipsnių buvo 7,8%, „Lietuvos ryte“ – 5,2%, „Lietuvos aide“ – 3,3%. Nuo 1994 metų tokių publikacijų padaugėjo 2,2%.

Straipsnių, numenkinančių, nuvertinančių savižudybę, nuo 1994 m. padaugėjo 2,4%. 1996 m. jų buvo 4,3%: „Respublikoje“ – 4,7%, „Lietuvos aide“ – 4,3%, „Lietuvos ryte“ – 3,9%. (pvz., „Nepateisinu savižudybės, kaip žmogus gali palikti artimuosius. Reikia kovoti, nes džiaugsmas iš dangaus nenusileis... Jis niekad nebūtų to padaręs.“).

Savižudybių aprašymo stilius

1996 m. 77,2% straipsnių savižudybės atvejai buvo aprašinėjami santūriai, objektyviai, aiškiai (2 lentelė). Nuo 1994 metų tokių publikacijų padaugėjo 15,3% (4 pav.).

5,5% sumažėjo romantiško, herojiško stiliaus straipsnių (4 pav.): „Lietuvos aide“ –

- 24 – santūriai, objektyviai, aiškiai
 25 – miglotai, ambivalentiškai
 26 – netiesiogiai, aliuizijos į savižudybę
 27 – romantizuojama, heroizuojama

4 pav. Savižudybių aprašymo stilius 1994 ir 1996 m. pagrindinių Lietuvos dienraščių publikacijose

7,5%, „Lietuvos ryte“ – 6%, „Respublikoje“ – 2,1%. 7,7% sumažėjo netiesioginio, neapibrėžto stiliaus straipsnių: „Respublikoje“ – 10,1%, „Lietuvos ryte“ – 7,5%, „Lietuvos aide“ – 1,3%. 2,4% sumažėjo ambivalentiškų ir miglotų aprašymų: „Lietuvos ryte“ – 9,3%, „Respublikoje“ – 3,8%, „Lietuvos aide“ – 0,4%.

Pagrindinės savižudybių aprašymo tendencijos 1996 m. spaudoje

Tolesnė analizė parodė, kad kai kurie aprašymo požymiai straipsniuose apie savižudybes dažnai pasirodo kartu.

Iš 4 lentelės matyti, kad straipsnis arba jo anotacija pirmame puslapyje reikšmingai susijęs su:

1. Formaliuoju požymiu – straipsniu su nuotraukomis ($p < 0,05$);
2. Turinio požymiais:
 2. 1. Išplėstinė savižudybė ($p < 0,05$);
 2. 2. Įžymybės savižudybė ($p < 0,05$);

4 lentelė. Straipsnio arba jo anotacijos pirmame puslapyje ir kitų požymių ryšys

	Straipsnis arba jo anotacija pirmame puslapyje			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Straipsnis su nuotraukomis	37,5% $p < 0,05$	55% $p < 0,05$	~	47,2% $p < 0,05$
Išplėstinė savižudybė	31,3% $p < 0,05$	$p > 0,05$	~	19,4% $p < 0,05$
Įžymybės savižudybė	$p > 0,05$	$p > 0,05$	~	16,6% $p < 0,05$
Politinis protestas	$p > 0,05$	20% $p < 0,05$	~	19,4% $p < 0,05$
Sensacija	31,3% $p < 0,05$	25% $p < 0,05$	~	27,7% $p < 0,05$
Tragedija	31,3% $p < 0,05$	35% $p < 0,05$	~	33,3% $p < 0,05$
Moralizavimas	31,3% $p < 0,05$	30% $p < 0,05$	~	22,2% $p < 0,05$

~ Nepakanka duomenų, kad būtų skaičiuojamas χ^2 nepriklausomybės kriterijus

3. Savižudybės poelgio vertinimo požymiais:

3. 1. Politiniu protestu ($p < 0,05$);
3. 2. Sensacija ($p < 0,05$);
3. 3. Tragedija ($p < 0,05$);
3. 4. Moralizavimu ($p < 0,05$).

Iš 5 lentelės matyti, kad straipsnis su nuotraukomis reikšmingai susijęs su:

1. Turinio požymiu – aprašomu savižudybės metodu ($p < 0,05$);
2. Savižudybės poelgio vertinimo požymiais:
 2. 1. Sensacija ($p < 0,05$);
 2. 2. Tragedija ($p < 0,05$);

2. 3. Moralizavimu ($p < 0,05$);

2. 4. Savęs nubaudimu ($p < 0,05$);

2. 5. Neigiamais savižudybės padariniais ($p < 0,05$);

3. Aprašymo stiliaus požymiu:

3.1. Netiesioginiu, neapibrėžtu, su aliuzijomis į savižudybę stiliumi ($p < 0,05$);

3.2. Romantišku, herojišku stiliumi ($p < 0,05$).

Iš 6 lentelės matyti, kad tarpusavyje reikšmingai susiję turinio požymiai – savižudybės metodas ir herojaus duomenys ($p < 0,05$).

5 lentelė. Straipsnio su nuotraukomis ir kitų požymių ryšys

	<i>Straipsnis arba jo anotacija pirmame puslapyje</i>			
	<i>Lietuvos rytas</i>	<i>Respublika</i>	<i>Lietuvos aidas</i>	<i>Visi dienraščiai</i>
Aprašomas savižudybės metodas	$p > 0,05$	68,2% $p < 0,05$	76,4% $p < 0,05$	76,4% $p < 0,05$
Sensacija	26,1% $p < 0,05$	22,7% $p < 0,05$	~	21,6% $p < 0,05$
Tragedija	43,5% $p < 0,05$	40,9% $p < 0,05$	~	37,2% $p < 0,05$
Moralizavimas	21,7% $p < 0,05$	50% $p < 0,05$		33,3% $p < 0,05$
Nubaudė save	$p > 0,05$	9,1% $p < 0,05$		7,8% $p < 0,05$
Neigiami savižudybės padariniai	$p > 0,05$	$p > 0,05$	~	15,7% $p < 0,05$
Netiesioginis aprašymas, aliuzijos į savižudybę	$p > 0,05$	31,8% $p < 0,05$	33,4% $p < 0,05$	19,6% $p < 0,05$
Romantizuojantis, heroizuojantis aprašymas	43,5% $p < 0,05$	40,9% $p < 0,05$	~	37,2% $p < 0,05$

6 lentelė. Aprašomo savižudybės būdo ir kitų požymių ryšys

	<i>Aprašomas savižudybės metodas</i>			
	<i>Lietuvos rytas</i>	<i>Respublika</i>	<i>Lietuvos aidas</i>	<i>Visi dienraščiai</i>
Nurodomi herojaus duomenys	$p > 0,05$	77,2% $p < 0,05$	83,7% $p < 0,05$	79,6% $p < 0,05$

7 lentelė. Išplėstinė savižudybės ir kitų požymių ryšys

	Išplėstinė savižudybė			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Tragedija	40% p < 0,05	60% p < 0,05	~	36,4% p < 0,05
Racionali savižudybė	~	10% p < 0,05	~	3% p < 0,05
Psichiatrizacija	26,7% p < 0,05	p > 0,05	~	18,1% p < 0,05
Teigiami savižudybės padariniai	13,4% p < 0,05	10% p < 0,05	p > 0,05	9,1% p < 0,05

8 lentelė. Įžymybės savižudybės ir kitų požymių ryšys

	Įžymybės savižudybė			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Politinis protestas	~	70% p < 0,05	~	75,8% p < 0,05
Sensacija	~	80% p < 0,05	80% p < 0,05	86,2% p < 0,05
Numenkinimas, nuvertinimas	14,3% p < 0,05	20% p < 0,05	p > 0,05	17,2% p < 0,05
Neigiami savižudybės padariniai	28,6% p < 0,05	40% p < 0,05	p > 0,05	31% p < 0,05
Racionali savižudybė	~	10% p < 0,05	~	3,4% p < 0,05
Santūrus, objektyvus, aiškus aprašymo stilius	28,6% p < 0,05	30% p < 0,05	20% p < 0,05	27,6% p < 0,05
Romantiškas, herojiškas aprašymo stilius	28,6% p < 0,05	40% p < 0,05	60% p < 0,05	37,9% p < 0,05

Iš 7 lentelės matyti, kad išplėstinė savižudybė reikšmingai susijusi su savižudybės poelgio vertinimo požymiais:

1. Tragedija (p < 0,05);
2. Racionalia savižudybe (p < 0,05);
3. Psichiatrizacija (p < 0,05);
4. Teigiamais savižudybės padariniais (p < 0,05).

Iš 8 lentelės matyti, kad įžymybės savižudybė reikšmingai susijusi su:

1. Savižudybės poelgio vertinimo požymiais:

- 1.1. Politiniu protestu (p < 0,05);
- 1.2. Sensacija (p < 0,05);
- 1.3. Numenkinimu, nuvertinimu (p < 0,05);
- 1.4. Racionalia savižudybe (p < 0,05);
- 1.5. Neigiamais savižudybės padariniais (p < 0,05);
2. Aprašymo stiliaus požymiais:
 - 2.1. Santūriu, objektyviu, aiškiu stiliumi (p < 0,05);
 - 2.2. Romantišku, herojišku stiliumi (p < 0,05).

9 lentelė. Savižudybės prevencijos, pagalbos ir kitų požymių ryšys

	Prevenција, pagalba, alternatyvos savižudybei			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Numenkinimas, nuvertinimas	~	57,1% p < 0,05	~	60% p < 0,05
Psichiatrizacija	~	28,6% p < 0,05	50% p < 0,05	30% p < 0,05

10 lentelė. Tragedijos ir kitų požymių ryšys

	Tragedija			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Moralizavimas	25% p < 0,05	47,8% p < 0,05	42,9% p < 0,05	38% p < 0,05
Psichiatrizacija	15% p < 0,05	p > 0,05	~	12% p < 0,05
Teigiami savižudybės padariniai	1% p < 0,05	p > 0,05	~	6% p < 0,05
Romantiškas, herojiškas aprašymo stilius	35% p < 0,05	30,4% p < 0,05	28,6% p < 0,05	32% p < 0,05

11 lentelė. Savęs nubaudimo ir kitų požymių ryšys

	Nubaudė save			
	Lietuvos rytas	Respublika	Lietuvos aidas	Visi dienraščiai
Kriminalizacija	66,6% p < 0,05	p > 0,05	p > 0,05	55,5% p < 0,05
Mįglotas, ambivalentiškas aprašymo stilius	~	66,7% p < 0,05	33,4% p < 0,05	33,3% p < 0,05

Iš 9 lentelės matyti, kad savižudybės prevencija, pagalba, alternatyvos savižudybei reikšmingai susijusios su savižudybės poelgio vertinimo požymiais:

1. Numenkinimu, nuvertinimu (p < 0,05);
2. Psichiatrizacija (p < 0,05).

Iš 10 lentelės matyti, kad tragedija reikšmingai susijusi su savižudybės poelgio vertinimo požymiais:

1. Moralizavimu (p < 0,05);
2. Psichiatrizacija (p < 0,05);

3. Teigiamais savižudybės padariniais (p < 0,05);

4. Aprašymo stiliaus požymiais – herojišku, romantišku stiliumi (p < 0,05).

Iš 11 lentelės matyti, kad savęs nubaudimas reikšmingai susijęs su:

1. Savižudybės poelgio vertinimo požymiu – kriminalizacija (p < 0,05);

2. Aprašymo stiliaus požymiu – ambivalentišku stiliumi (p < 0,05).

Paaiškėjo, kad straipsnis arba jo anotacija pirmame puslapyje 47,2% atvejų yra ir straipsnis su nuotraukomis (4 lent.). Straipsniuose su nuotraukomis dažnai aprašomas ir savižudybės būdas – 76,4% atvejų (5 lent.). Savo ruožtu savižudybės būdo aprašymas ir veikėjo duomenys dažnai pateikiami kartu – 79,6% atvejų (6 lent.). 19,4% straipsnių, pateikiamų pirmame puslapyje, yra straipsniai apie išplėstinę savižudybę, o 16,6% – apie įžymybės savižudybę (4 lent.).

19,4% straipsnių, pateikiamų pirmame puslapyje, savižudybę aprašoma kaip politinis protestas, 27,7% atvejų – tai sensacijos, 33,3% atvejų – tragedijos, 22,2% atvejų – moralizavimas (4 lent.).

21,6% straipsnių su nuotraukomis yra sensacingi savižudybės aprašymai, 21,6% atvejų – tragedijos, 33,3% atvejų – moralizavimas, 7,8% atvejų savižudybę pateikiama kaip savęs nubaudimas, 15,7% atvejų kartu nurodomi ir teigiami savižudybės padariniai (5 lent.).

Išplėstinė savižudybė 36,4% straipsnių pateikiama kaip tragedija, 3% – kaip racionali savižudybė, 18,1% atvejų – kaip psichiatrizacija, 9,1% atvejų nurodomi teigiami savižudybės padariniai (7 lent.).

Visos paminėtos tendencijos nėra būdingos „Lietuvos aidui“, išskyrus tik vieną – straipsnius su nuotraukomis ir savižudybės būdo aprašymu, dažnai esančius kartu.

75,8% straipsnių apie įžymybių savižudybes vertinami kaip politinis protestas, 86,2% – tai sensacingi pranešimai, 17,2% atvejų tokios savižudybės yra nuvertinamos, 3,4% atvejų pateikiamos kaip racionalios. 31% atvejų nurodomi neigiami įžymybės savižudybės padariniai (8 lent.). Tokios savižudybės 27,6% atvejų aprašomos santūriai, aiškiai ir 37,9% atvejų – romantiškai, herojiškai (8 lent.). Tokios sa-

vižudybės aprašymo tendencijos ryškiausios „Respublikoje“.

30% straipsnių, kuriuose aprašomos savižudybės prevencijos, pagalbos galimybės, yra susiję su psichiatrizacija ir 60% – su savižudybės poelgio nuvertinimu (9 lent.). Šios aprašymo tendencijos visiškai nebūdingos „Lietuvos ryto“ straipsniams.

38% straipsnių, kuriuose savižudybę pateikiama kaip tragedija, yra moralizuojančio pobūdžio, 6% atvejų nurodomi teigiami savižudybės padariniai, 12% – tai psichiatrizacijos atvejai. Tragedijos paprastai romantizuojamos, heroizuojamos 32% atvejų (10 lent.). Šios tendencijos ryškiausios „Lietuvos ryte“.

55,5% atvejų savižudybės, vertinamos kaip savęs nubaudimas, yra kriminalizuojamos, be to, savęs nubaudimas 33,3% atvejų aprašomas miglotai ir ambivalentiškai (11 lent.). Šios savižudybės aprašymo tendencijos yra ryškios „Lietuvos ryto“ straipsniuose.

Rezultatų aptarimas

1996 metais pagrindiniai Lietuvos dienraščiai apie savižudybes rašė 1,7 karto dažniau nei 1994 metais. Imitacijos efekto požiūriu 1996 metų publikacijose, lyginant su 1994-aisiais, yra ir teigiamų, ir neigiamų pokyčių.

Teigiami pokyčiai:

- 1996 metais žymiai dažnesnės (net 34,2%) publikacijos, kuriose savižudybės iš viso nebuvo vertinamos;
- 1996 metais buvo 24,1% mažiau straipsnių su pavadinimais, kuriuose vartojamas žodis „savižudybė“ ar kiti žodžiai, nurodantys savižudybę. Be to, 20% sumažėjo publikacijų, kurių pavadinimus ir paantraštes perskaitęs skaitytojas gali iš karto susipažinti su ap-

rašoma problema ir savižudybe kaip tos problemos sprendimo būdu;

- 1996 metais 8,4% sumažėjo publikacijų, kuriuose apie savižudybes buvo rašoma kaip apie tragedijas, o nusikaltimą įvykdžiusių žmonių savižudybių ir savižudybių, kaip psichinio sutrikimo padarinių, aprašymų padaugėjo (atitinkamai 9,2% ir 2,2%);
- pasikeitė savižudybių aprašymo stilius: 15,3% padaugėjo santūriai, objektyviai ir aiškiai parašytų straipsnių, sumažėjo ambivalentiškų aprašymų, netiesioginių ir neapibrėžtų, romantiškų ir herojiškų savižudybės aprašymų;
- 1996 metais 2,4% padaugėjo straipsnių, kuriuose savižudybė yra nuvertinama. Daugiau dėmesio skiriama neigiamiems savižudybės padariniams, kartu žymiai rečiau aprašomi teigiami savižudybės padariniai.

Neigiami pokyčiai:

- 1996 metais 41,3% padaugėjo straipsnių, kuriuose aprašomas savižudybės būdas, bet, 51,5% atvejų tai labai išsamus, detalus savižudybės atlikimo aprašymas. 40% padaugėjo straipsnių, kuriuose nurodomi nusižudžiusio ar mėginusio nusižudyti asmens duomenys;
- 1996 metų spaudoje šiek tiek daugiau straipsnių apie savižudybes ar jų anotacijų, pateiktų pirmame laikraščio puslapyje. Taip pat atsirado straipsnių apie savižudybes su nuotraukomis, vienaip ar kitaip susijusiomis su straipsnio herojumi;
- 1996 metais sumažėjo publikacijų apie savižudybių prevenciją, pagalbą, alternatyvas savižudybei, nors ir 1994 metais tokių straipsnių buvo labai mažai. Galimas dalykas, kad tai iš dalies atspindi ir objektyvią situaciją –

nuo 1994 iki 1996 metų šalyje nebuvo imtasi rimtų savižudybių prevencijos priemonių, o pavienės pagalbą teikiančios įstaigos ir organizacijos nepakankamai pajėgios reguliariai skleisti informaciją apie savižudybių prevenciją;

- 1996 metais padaugėjo savižudybės, kaip politinio protesto, aprašymų, sensacingų pranešimų bei moralizuojančio pobūdžio straipsnių.

Taigi 1996 metais trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose sumažėjo tų savižudiško elgesio imitaciją skatinančių savižudybės aprašymo ypatumų, kurie buvo labiausiai akcentuojami informuojant žurnalistus – pozityvių savižudybės vertinimų, žodžio „savižudybė“ straipsnių antraštėse, pozityviai pasikeitė savižudybių aprašymo stilius. Tačiau 1996 metų publikacijose padaugėjo savižudybės metodo aprašymų ir šiek tiek padaugėjo straipsnių su nuotraukomis bei pirmame laikraščio puslapyje spausdinamų straipsnių ar jų anotacijų. Panašūs rezultatai buvo gauti Šveicarijos suicidologų atliktame tyrime: po akcijos, kuria buvo siekiama paskatinti žurnalistus vengti savižudiško elgesio imitaciją skatinančių publikacijų, straipsnių apie savižudybes padaugėjo 4 kartus, bet pagerėjo jų kokybė, nors kai kurių imitaciją skatinančių požymių nesumažėjo (Michel ir kt., 1998). Galima kelti prielaidą, jog savižudybių prevencijos tikslais siekiant mažinti žiniasklaidos keliamą savižudiško elgesio imitacijos grėsmę, nepakanka vienkartinų akcijų, o reikia nuolat palaikyti ryšį su žurnalistais.

Taip pat kai kurių publikacijų pobūdžiui (padaugėjo savižudybės, kaip politinio protesto, pateikimų, sensacingų bei moralizuojančių straipsnių) galbūt turėjo įtakos 1996 metų pra-

džioje vykusi kita, politinė, akcija – pora savaičių trukęs Lietuvos Respublikos Seimo deputato grasinimas viešai susideginti, jei nebus įvykdyti jo politiniai reikalavimai. Akcija sukėlė didžiulį atgarsį visuomenėje, visų pirma – spaudoje. Palyginti su ankstesnių trijų mėnesių vidurkiu, publikacijų apie savižudybes Lietuvos dienraščiuose tą mėnesį padaugėjo 3,3 karto (Gailienė, 1998).

Tolesniuose tyrimuose vertėtų tobulinti ir publikacijų vertinimo metodiką. Šiame darbe taikėme nepakeistą tarptautinėje studijoje naudotą metodiką, kad gauti duomenys būtų lyginami su ankstesniais tarptautiniais ir Lietuvoje atliktais tyrimais. Pavyzdžiui, iš tų duomenų matome, kad Lietuvos laikraščių publikacijose kai kurių imitaciją mažinančių požymių yra tiek pat, kaip ir šalių su mažais savižudybių rodikliais (Fekete ir kt., 1997) spaudoje (pavyzdžiui, savižudybė niekaip nevertinama 44% Lietuvos laikraščių publikacijų, 43% – Austrijos, 60% – Vokietijos), o kai kurių – dar mažiau (pavyzdžiui, neigiami savižudybės padariniai nurodomi tik 6% Lietuvos publikacijų, 45% – Austrijos, 53% – Vokietijos; savižudybė, kaip psichinio sutrikimo padarinys, – 6% straipsnių Lietuvoje, 65% –

Austrijoje, 70% – Vokietijoje). Tačiau ateityje reiktų siekti vertinti ir tarpusavyje lyginti ne tik įvairius paskirus publikacijų aspektus, bet ir rasti būdą jiems sugrupuoti pagal imitacijos skatinimo laipsnį.

Išvados

1. 1996 metais savižudybių aprašymų trijuose pagrindiniuose Lietuvos dienraščiuose buvo 1,7 karto daugiau nei 1994 metais. Savižudybių imitacijos skatinimo požiūriu publikacijose yra ir teigiamų, ir neigiamų pokyčių.

2. Gautiems rezultatams galėjo turėti įtakos per tiriamąjį laikotarpį įvykusios dvi priešingos akcijos: suicidologų akcija, siekianti pamokyti žurnalistus vengti imitaciją skatinančių veiksnių, ir politinė akcija grasinant savižudybe, labai plačiai nušviesta žiniasklaidoje.

Siekiant sumažinti žiniasklaidos keliamą savižudybės imitacijos grėsmę, svarbesnės būtų ne trumpalaikės akcijos, o nuolatinis ryšys su žiniasklaida.

3. Kai kurie savižudybių pateikimo spaudoje požymiai yra reikšmingai tarpusavyje susiję. Į tai vertėtų atsižvelgti, tobulinant publikacijų įvertinimo schemą.

LITERATŪRA

Association of State and Territorial Health Officials, New Jersey Department of Health, Maternal and Child Health Bureau, Health Resources and Services Administration, U. S. Department of Health and Human Services, *Recommendations from a workshop on suicide contagion and the reporting of suicide*, 1991.

Baron, J. N., Reiss, P. C., Same text, next year: aggregate analysis of the mass media and violent behavior, *American Sociological Review*, 1985; 50: 347–363.

Fekete, S., Attitudes in the Media toward Suicide – Preliminary Results of the International Headline Study, *Paper presented at the 7th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour*, September 1998, Gent, Belgium.

Fekete, S., Schmidtke, A., Etzersdorfer, E., Gailienė D., Media Reports on Suicide in Hungary, Austria, Germany and Lithuania in 1981 and 1991. Reflection, Mediation and Changes of Sociocultural Attitudes towards Suicide in the Mass Media, D. De Leo, A. Schmidtke and R. F. W. Diekstra (eds.)

Suicide Prevention, Kluwer Academic Publishers, 1997, 145–156.

Gailienė, D., Ivanova, E., Keturakis, V., *Rekomendacijos rašantiems spaudoje apie savižudybes*, Vilnius: Vilniaus universiteto Klinikinės ir socialinės psichologijos katedra, 1995.

Gailienė, D., Savižudybės ir spauda, *Šiaurės Atėnai*, 1996, vasario 24 d., Nr. 8.

Gailienė, D., *Savižudybė? Ne!*, Vilnius: Lietuvos suicidologijos asociacija, 1996.

Gailienė, D., Media Reports on Suicide in Lithuania in 1991 and 1994, *Paper presented at the 6th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour*, June 1996, Lund, Sweden.

Gailienė, D., *Jie neturėjo mirti. Savižudybės Lietuvoje*, Vilnius: Tyto alba, 1998.

Michel, K., Frey, C., Valach, L., Suicide Reporting in Print Media: an Evaluation of the Effect of Guidelines Issued to Editors and Journalists. *Paper presented at the 7th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour*, September, 1998, Gent, Belgium.

Motto, J. A., Newspaper influence on suicide, *Archives of General Psychiatry*, 1970, 23, 143–148.

Phillips, D. P., The Influence of Suggestion on Suicide: Substantive and Theoretical Implications of the Werter Effect, *American Sociological Review*, 1974, 39, 340–354.

Schmidtke, A., Häfner, H., The Werter Effect after Television Films: New Evidence for an Old Hypothesis, *Psychological Medicine*, 1988, 18, 665–676.

Sonneck, G., Etzersdorfer, E., Nagel-Kuess, S., Imitation Effect in Suicidal Behaviour: Subway Suicides in Vienna (1980–1990). K. Böme, R. Freytag, C. Wächter, H. Wedler (eds.) *Suicidal Behavior. The state of the art. Proceedings of the XVI Congress of the International Association for Suicide Prevention*, Regensburg: S. Roderer Verlag, 1993, 660–663.

WHO (World Health Organization), *Guidelines for the primary prevention of mental, neurological and psychosocial disorders*, 4. *Suicide*, Division of Mental Health, Geneva, 1993.

MEDIA REPORTS ON SUICIDE IN THE MAJOR DAILIES OF LITHUANIA IN 1994 AND 1996

Danutė Gailienė, Jelena Trofimova

Summary

The aim of the present study was to assess the effect of issuing guidelines for suicide reporting on the actual practice of reporting in three main dailies of Lithuania.

In 1994 we conducted 12 months survey of suicide reporting in „Lietuvos rytas“, „Lietuvos aidas“ and „Respublika“. In 1995 the results were presented in written guidelines for suicide reporting and in the seminars for journalists.

Following this intervention, a second, identical evaluation of suicide reporting covering three major dailies was carried out during the year 1996. The

main variables on form, content and style of the newspaper reports before and after the intervention were compared (588 reports).

In 1996 1,7 times more publications on suicide were published. Positive and negative changes in the quality of reporting were found in the second period of analysis.

It is possible that the results were affected not only by the action of suicidologists, but also by the political action of one of the deputies of Lithuanian Seimas, who declared the intention to burn himself. This aroused a rather hot reaction in the society and in the newspapers.